

Zeno Vancea

ISTORIA MUZICII
Breviar

Volumul 3
Muzica instrumentală
în a doua jumătate a secolului
al XVII-lea și în secolul al
XVIII-lea

GRAFOART

Cuprins

Introducere.....	7
Italia	8
Franța	18
Țările germane.....	21
Anglia	25
Spania și Portugalia	28
Țările nordice.....	32
Polonia și Boemia	36
Figuri de compozitori	41
Antonio Vivaldi.....	41
Domenico Scarlatti.....	51
Jean-Philippe Rameau.....	55
Georg-Philipp Telemann.....	61
Concluzie	65

Introducere

Volumul de față reprezintă continuarea istoriei muzicii instrumentale din secolele XVII – XVIII, mai ales cu privire la acele țări occidentale care – ca Italia, Franța, statele germane – au avut în această perioadă contribuția cea mai importantă la dezvoltarea artei sonore a continentului nostru.

Cu scopul de a da o imagine cât mai cuprinzătoare a muzicii culte europene, vom întregi cele ce se referă la statele menționate cu date privind și arta muzicală din alte țări; în unele dintre acestea, ca de pildă în Anglia și Spania, ea reprezintă fenomene de stagnare. În toate țările nordice, precum și în cele din partea de răsărit a Europei, creația cultă se afla, în perioada despre care vorbim, abia la începuturile ei. În Rusia, Principatele române și țările balcanice, ea capătă un caracter deosebit de cel al artei muzicale apusene.

Franța

La fel ca în alte variate domenii ale activității muzicale, și în cel al artei de a cânta la vioară muzicienii din țările occidentale au fost discipolii Italiei.

După perfecționarea viorii de către lutierii italieni și cei din alte țări, acest instrument și-a cucerit un rol de seamă în practica muzicală a întregului continent. În Franța, vioara are, încă de pe vremea lui Ludovic al XIII-lea, un rol important în orchestra curții și în teatru. Dar violoniștii francezi de talie europeană nu apar decât mai târziu, inspirați în bună parte de rolul stimulator al concertelor date de virtuozii italieni, cât și de activitatea didactică desfășurată de unii dintre aceștia la Paris.

Jean-Baptiste Annet (1661-1755), unul dintre membrii orchestrei curții regale, este primul dintre muzicienii francezi care se perfecționează în Italia, studiind cu Corelli.

O importantă înrâurire asupra violonisticii franceze a avut-o și un alt

Spania și Portugalia

O situație asemănătoare pe tărâm muzical cu aceea a Angliei, o prezintă în secolul al XVIII-lea și Spania. După ce, în perioada cuprinsă între secolele XV și XVII (inclusiv), compozitori spanioli de seamă au creat în toate genurile muzicale lucrări de valoare și de circulație europeană, în urma invaziei muzicii italiene care a avut loc pe la începutul secolului al XVIII-lea și a situației privilegiate de care a beneficiat aproape un secol întreg datorită sprijinului curții regale, muzica spaniolă ajunge într-o stare de evident regres. Dominația culturii muzicale străine a fost în dauna originalității compozitorilor spanioli, căci mulți dintre ei au devenit simpli imitatori ai muzicii italiene, mai cu seamă în domeniul operei. Numai puțini au fost aceia care au căutat să păstreze caracterul autohton al muzicii spaniole și să-și afirme personalitatea creatoare în cadrul tradiției naționale. Dintre aceștia amintim pe *Don Ramon de la*

Figuri de compozitori

Antonio Vivaldi

Născut în 1678 la Veneția, mort în 1741. Tatăl său a fost violonist în orchestra catedralei San Marco, unde, probabil, a activat și Antonio Vivaldi până în jurul vârstei de 30 de ani. Începând din 1707, a fost un timp dirijor al curții regentului Lombardiei, principele Filip de Hessen-Darmstadt, la Mantua. Apoi, în jurul anului 1712, a fost un timp angajat al bisericii Sf. Anton din Padova. În 1714 s-a întors la Veneția ca solist violonist al catedralei San Marco și director la „Conservatorio della Pietà”. De acum încolo devine cunoscut și în calitate de compozitor de operă, pe scenele italiene fiindu-i reprezentate nu mai puțin de 38 de lucrări dramatice. În același timp, el întreprinde numeroase turnee de concerte prin capitalele europene. De prin 1740, știrile despre Vivaldi devin foarte vagi; după unele cercetări, se

Largo din Concertul pentru doi corni și orchestră de coarde

A. Vivaldi

Largo

The image shows a musical score for the Largo movement of Vivaldi's Concerto for two horns and string orchestra. The score is written in 4/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of three systems of staves. The first system features a Corn part on a bass clef staff and an Orch. part on a grand staff (treble and bass clefs). The second system continues the Corn and Orch. parts. The third system shows the Corn part with a trill (tr) and the Orch. part. The music is characterized by its slow tempo and Baroque style.

Spre deosebire de antecesorii săi,
reprezentanți ai Barocului timpuriu,
care rămân în limita tiparelor stilistice

sau imitarea cântecelor și dansurilor populare, ci prin sublinierea, în conținutul emoțional, a unor trăsături caracteristice sensibilității franceze.

Georg-Philipp Telemann

Născut în 1681 la Magdeburg, mort în 1767 la Hamburg. A studiat la Magdeburg, Hildesheim și Leipzig. În 1704 a devenit Organist la Leipzig, unde a întemeiat corul și asociația muzicală a studenților (Colegium musicum), care va activa mai târziu sub conducerea lui J. S. Bach. Peste câțiva ani a plecat la Sorau ca dirijor, între 1708-1712 îl găsim la Eisenach ca maestru de concert, iar între 1712-1721 dirijor bisericesc la Frankfurt. Din 1721 și până la sfârșitul vieții a fost director al orchestrei municipale din Hamburg. În 1722, rămânând vacant postul de cantor al bisericii Sf. Toma din Leipzig și cel de director al orchestrei municipale din același oraș, Telemann a fost invitat să ocupe aceste funcții, dar le-a refuzat. În

Concluzie

În a doua jumătate a secolului al XVII-lea și pe parcursul secolului al XVIII-lea, muzica instrumentală europeană a cunoscut transformări profunde, trecând de la stilul baroc la cel clasic. În Barocul târziu se cristalizează genuri fundamentale precum sonata și concertul. Compozitorii italieni pun bazele acestor forme, iar virtuozii instrumentiști ai epocii împing tehnica instrumentală la noi culmi. Concertul de tip *concerto grosso* (dialogul soliștilor cu orchestra) este înlocuit treptat de concertul solistic; totodată, textura polifonă cedează loc scriiturii omofone (o melodie principală cu acompaniament).

În perioada clasicismului (a doua jumătate a sec. XVIII), claritatea și echilibrul formal domină stilul muzical. Apar genurile orchestrale moderne: simfonia, desprinsă din uvertura de operă, devine o lucrare în mai multe

părți (definitivată de Haydn și clasicii vienezi), iar concertul capătă forma în trei mișcări (repede–lent–repede). Sonata devine un ciclu instrumental în mai multe părți, prima fiind în formă de sonată cu două teme contrastante. Orchestra se extinde prin includerea instrumentelor de suflat și alamă alături de coarde. Marile centre muzicale – Italia, Franța, spațiul german și Viena – impulsionează aceste evoluții. Astfel, de la strălucirea polifonică a Barocului s-a ajuns la claritatea și echilibrul Clasicismului, punând bazele muzicii instrumentale moderne.